

فصلنامه علمی پژوهشی دانش سرمایه‌گذاری
دوره ۱۴ / شماره ۳ (پیاپی ۵۵) / پاییز ۱۴۰۴
صفحه ۷۲۷ تا ۷۵۶

طراحی مدل سلامت مالی در بانکداری دیجیتال

محسن ایزدی

دانشجوی دکتری رشته مالی بانکداری، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
mis366@gmail.com

دکتر محمدحامد خانمحمدی

دانشیار گروه حسابداری، واحد دماوند، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)
khanmohammadi@atu.ac.ir

دکتر شادی شاهوردیانی

استادیار گروه مدیریت مالی، واحد شهرقدس، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
shshahverdiani@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۲/۱۳ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۱/۱۸

چکیده

هدف از انجام این پژوهش، طراحی مدل سلامت مالی در بانکداری دیجیتال، بود. روش پژوهش به صورت کیفی و کمی بود. اطلاعات پژوهش به وسیله مصاحبه جمع آوری شد. جامعه آماری پژوهش شامل خبرگان، اساتید و متخصصین حوزه بانکداری دیجیتال به تعداد نامحدود بودند که تعداد ۲۱ نفر تا رسیدن به اشباع نظری انتخاب شدند. روش نمونه گیری به صورت گلوله‌برفی بود که از مصاحبه شونده‌گان خواسته شد افرادی مطلع در رابطه با موضوع پژوهش را جهت انجام مصاحبه های بعدی معرفی نمایند. داده های اولیه به شیوه مصاحبه گردآوری شدند. مطابق فرایند روش شناختی، طی سه مرحله کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی، نخست از دل تعداد زیاد انواع داده های اولیه، کدهای مرتبط با موضوع مشخص شدند؛ سپس به شیوه مقایسه مداوم از دل چندین کد، یک مفهوم استخراج شد و به همین شیوه سایر کدها نیز به مفاهیم تبدیل شدند تا در نهایت ۱۰۹ مفهوم به دست آمد. در مرحله بعد، هر چند مفهوم در قالب یک مقوله قرار گرفتند تا ۱۷ مقوله برای این پژوهش به دست آمده باشد. یافته های پژوهش نشان داد که، ۳ مقوله به عنوان مقوله محوری ظاهر شدند که شامل: ویژگی های فردی حسابدار، نظارت و کنترل، شواهد و مدارک مرتبط با تقلب می باشند. سایر مقوله ها برای ارائه در مدل تصویری در پنج دسته شرایط علی (۲ مقوله)، بستر یا زمینه (۴ مقوله)، شرایط مداخله گر (۳ مقوله)، راهبردها (۳ مقوله)، پیامدها (۲ مقوله) قرار گرفتند. در ادامه بر اساس شاخص ها، مولفه ها، مفاهیم و مقوله های مدل پیشنهادی، پرسشنامه ای ۱۰۹ سوالی تدوین گردید و بر مبنای داده های گردآوری شده روابط مدل پیشنهادی ارائه شده مورد بررسی قرار گرفته که در نهایت نتایج نشان از معناداری روابط و اجزای مدل ارائه شده داشت.

واژه‌های کلیدی: طراحی الگو، سلامت مالی، بانکداری دیجیتال، نظریه داده بنیاد.

۱- مقدمه

با گسترش روز افزون علم و تکنولوژی که امروزه به وضوح شاهد آن هستیم و با توجه به گسترش دنیای ارتباطات تمام سازمان‌ها به ویژه موسسات مالی اقتصادی و بانک‌ها به دنبال ارائه ی هر چه بیشتر و بهتر خدمات به مشتریان خود می‌باشند تا از این طریق بتوانند از ابزارهای تولیدی حداکثر استفاده را نموده و ضمن رعایت اصل بی بدیل حفظ حقوق مشتری بتوانند گوی سبقت را از رقبای خود برابند و با بهره‌گیری از فناوری‌هایی که ساخته دست بشر است این امکان را به مشتریان خود بدهند که در عرصه ی اقتصادی که دارای ریسک بسیار بالایی است با خیال آسوده و در حداقل زمان و بدون حضور فیزیکی در یک مکان خاص به تجارت بپردازند (یوان و لی^۱، ۲۰۱۹). همچنین با استفاده از فناوری‌های شناخته شده، این امکان برای مدیران و برنامه ریزان یک سیستم وجود دارد تا با صرف هزینه‌های کمتر به حداکثر نتیجه ی مطلوب دسترسی پیدا کنند و بتوانند کارها یی را که به صورت سخت افزاری توسط عده ای افراد که به عنوان کارمند و شاغل در موسسه مالی مشغول به انجام وظیفه هستند توسط سیستم‌های هوشمند انجام بدهند (سمیع زاده و همکاران، ۱۳۹۸).

گرچه عواملی چون صنعتی شدن جوامع، گسترش و تحول در فعالیتهای اجتماعی و در نتیجه پدیدار شدن نیازهای جدید از عوامل مهم و اثرگذار در ایجاد و گسترش نهادهای مالی بوده‌اند، ولی توسعه و پیشرفت‌های اقتصادی نیز یکی از مهمترین عوامل در گسترش و تحول این نهادها به شمار می‌روند (گرر^۲ و همکاران، ۲۰۱۹). در واقع نهادهای مالی جهت تسهیل در پیشرفت‌های دیگر نهادهای اقتصادی شکل گرفته‌اند و لذا می‌توان عنوان نمود وجود نهادها و بازارهای مالی پیشرفته همراه با بکارگیری روش‌های نوین، با درجه توسعه یافتگی یک کشور ارتباط مستقیم دارد (نعامی و فرید، ۱۳۹۷). در این شرایط جذب بیشتر منابع مالی و رقابت موثر در جذب این منابع توسط گروه‌های مختلف بانکی از موضوعاتی است که مورد توجه نهادهای مالی و اعتباری قرار داشته و دارد (لی^۳ و همکاران، ۲۰۱۹).

نفوذ گسترده فناوری‌های دیجیتالی در زندگی روزمره انسان‌ها سبب بوجود آمدن تغییرات گسترده در سبک زندگی مردم و مدل کسب و کارهای امروزی گردیده است. بانک‌ها نیز به عنوان یک سازمان مردم نهاد از این قاعده مستثنی نیستند مشتری مداری و حرکت بر مدار خواسته‌های مشتریان از مهم ترین عوامل موفقیت در صنعت بانکداری است که فناوری‌های تحول آفرین دیجیتالی با فراهم آوردن امکان ارائه خدمات شخصی سازی شده عملاً پارادایم جدیدی پیش روی بانک‌های پیشرو برای دستیابی به این مفهوم ایجاد نموده است (آسونگو و ادهیمابو^۴، ۲۰۱۹).

از طرفی یکی از مباحث اساسی که شاید به عبارتی بقای سازمان‌های آینده خصوصاً صنعت بانکداری به آن وابسته می‌باشد، بانکداری دیجیتال است. بانکداری دیجیتال به معنای سازماندهی بانکداری خرد است چون باید به نیازهای روزانه افراد پاسخگو باشد. بنابراین باز سازماندهی بانکداری الکترونیک و حرکت از ساختار و کالبد فیزیکی به سمت دیجیتالی از مشخصه‌های آن است. بانکداری دیجیتال بحث گسترده‌ای است و جنبه‌های زیادی

¹ Yuan & Li

² Greer

³ Li

⁴ Asongu & Odhiambo

را در بانک‌ها تحت‌الشعاع قرار می‌دهد (نیک زاد خسمخی و همکاران، ۱۳۹۹). بطور کلی بانکداری دیجیتال به معنای، ارائه محصولات و خدمات مناسب، شخصی سازی شده، سفارشی سازی شده، در زمان مناسب و به طور آنی از طریق ابزارها یا کانال‌های متناسب و یکپارچه سازی شده مبتنی بر تحلیل‌های پیشرفته از داده‌های مشتریان است (کمال^۱ و همکاران، ۲۰۲۰).

بحث تحول دیجیتال، تأثیرپذیری و تأثیر گذاری آن بر صنعت بانکداری، رویکرد محصول و خدمات محوری، توجه به ماهیت و فرایندها از دستاوردهای مهم این تحول است که در همه حوزه‌ها و پدیده‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی می‌تواند بسیار تأثیرگذار باشد. در اقتصاد دیجیتال صنعت بانکداری، بیمه، گمرک و مالیات نیز باید دیجیتالی باشند. بنابراین در دیجیتالی شدن مدل کسب و کارها در صنعت بانکداری، انطباق زیرساختها، سرمایه انسانی، فرهنگی، شیوه‌ها و روش‌های فرایندی بسیار حائز اهمیت است (حسین^۲ و همکاران، ۲۰۱۹). لذا دغدغه محقق پاسخ به این سوال است: طراحی مدل سلامت مالی در بانکداری دیجیتال به چه صورت است؟

۲- ادبیات نظری و پیشینه پژوهش

۲-۱- ادبیات نظری سلامت مالی در بانکداری دیجیتال

از آنجا که امروزه پرهیز از ورشکستگی، راهبردی بنیادی است که هدف آن تضمین فعالیت‌های کسب و کار است، پژوهشگران به بحث پیش‌بینی سودآوری و ارزیابی تداوم فعالیت شرکت‌ها توجه کرده‌اند. سلامت مالی به مفهوم توان سودآوری و تداوم فعالیت واحد اقتصادی (صندوق بین‌المللی پول، ۲۰۰۰) برای کلیه سهامداران و صاحبان منافع، اهمیت بسیار زیادی دارد و اساساً همه صاحبان منافع در واحدهای اقتصادی به داشتن ابزارهای مناسبی علاقه‌مندند که سودآوری و تداوم فعالیت این واحدها را بتوانند ارزیابی و پیش‌بینی کنند. پیشرفت سریع فناوری و تغییرات محیطی وسیع نیز شتاب فزاینده‌ای به اقتصاد بخشیده است و رقابت روزافزون بنگاه‌های اقتصادی، دستیابی به سود را محدود و احتمال ناتوانی در ایفای تعهدات و توقف فعالیت‌های آنها را افزایش داده است (نوبخت و همکاران، ۱۴۰۲). ورشکستگی‌های بی‌سابقه اخیر شرکت‌های بزرگ در سطح بین‌المللی و نوسان‌های بورس اوراق بهادار در ایران، وجود بحران‌های مالی در شرکت‌ها و صنایع مهم داخلی و تأثیر آنها در ورشکستگی و نابودی شرکت‌ها که از آنها به سونامی وحشتناک مالی می‌توان یاد کرد، نگرانی‌هایی را ایجاد کرده است که نیاز به وجود ابزارهایی را برای ارزیابی توان و سلامت مالی شرکت‌ها با توجه به شرایط محیطی نشان می‌دهد. یکی از ابزارهای ارزیابی توان مالی شرکت‌ها، استفاده از نسبت‌های مالی مستخرج از صورت‌های مالی و انواع مؤلفه‌های مبتنی بر ارزش به عنوان متغیرهای پیش‌بینی کننده سلامت مالی شرکت‌ها است (نیک‌کار و همکاران، ۱۳۹۷). بانک‌هایی که دارای شهرت و نیک‌نامی بوده، صاحبان آنها از مالکیت آنها رضایت کامل داشته و در بحران‌های مالی دارای ثبات بوده و دچار از هم گسیختگی مالی نمی‌شوند و همچنین بانک‌هایی که دارای حداقل پرونده‌های سواستفاده مالی در مراجع قضایی هستند را می‌توان بانک‌های دارای سلامت مالی برشمرد (طباطبائی‌زاده فشارکی و همکاران،

¹ Kamal

² Hossain

۱۳۹۷). در پژوهش‌های مختلف از دو معیار برای اندازه‌گیری سلامت مالی شرکت استفاده می‌شود؛ معیار اول، عملکرد شرکت و معیار دوم، نسبت قدرت پرداخت بدهی ۳۲ شرکت است. با توجه به اینکه کشور ما نیز جزو کشورهای در حال توسعه می‌باشد، از چارچوب CAMEL برای ارزیابی شاخص سلامت مالی استفاده می‌شود. عبارت CAMEL مخفف ۵ ویژگی کفایت سرمایه، کیفیت دارایی، کیفیت مدیریت، سودآوری و نقدینگی می‌باشد. سلامتی و موفقیت شرکت‌ها به صورت گسترده به سیاست‌گذاران، مشارکت کنندگان در صنعت و مدیران مربوط است (تریپاتی^۱ و همکاران، ۲۰۲۱). این امر مسأله است که بر اقتصاد هر کشور تاثیر می‌گذارد. زیرا هزینه‌های بالای فردی، اجتماعی و اقتصادی، فهم بهتر و ظرفیت پیش‌بینی بالاتری را می‌طلبد. توانایی پیش‌بینی بحران مالی اهمیت دارد زیرا عدم توانایی در پیش‌بینی می‌تواند تخصیص نامناسب منابع را در پی داشته باشد. هشدار زود هنگام احتمال بروز بحران مالی، مدیریت و سرمایه‌گذاران را قادر به انجام عملیات پیشگیرانه همچون تغییر خط‌مشی عملیاتی، تجدید ساختار مالی، و حتی تصفیه اختیاری می‌نماید تا با کاهش ضرر و زیان، تخصیص منابع اجتماعی و فردی را بهبود بخشد (رضایی و گلدوز، ۱۴۰۱). بنابراین بدتر شدن وضعیت ترازنامه بانک‌ها موجب افزایش عدم تقارن اطلاعاتی و در نهایت کج‌گزینی و مخاطرات اخلاقی در بازار اعتبارات می‌شود. این امر در سطح اقتصاد کلان بشدت سرمایه‌گذاری و فعالیت‌های اقتصادی را تحت تاثیر قرار می‌دهد و در نهایت موجب بحران بخش واقعی و مالی خواهد شد (رضایی و گلدوز، ۱۴۰۱).

آنچه در مقایسه بانکداری الکترونیکی با بانکداری سنتی قابل توجه است ویژگی فعال و آینده‌نگر بانکداری الکترونیکی است. بانکداری سنتی سعی می‌نماید به شیوه‌های مختلف هزینه‌های بانکی را کاهش دهد در صورتی که بانکداری الکترونیکی با ارائه جامع خدمات بانکی به دنبال توسعه و تحول با هدف جلب رضایت مشتری هستند. بنابراین در بانکداری الکترونیکی هرچند که کاهش هزینه‌های بانکی نیز مورد توجه قرار می‌گیرد اما اصلی‌ترین هدف، رشد درآمدهای بانک از طریق ارائه خدمات متنوع است (اسلامی و همکاران، ۱۴۰۲).

از سوی دیگر صنعت بانکداری یکی از مهمترین بخش‌های اقتصاد کشور محسوب می‌شود که می‌تواند با ساماندهی و مدیریت مناسب مصارف و منابع خود زمینه‌های رشد و شکوفایی اقتصاد را فراهم آورد. با توجه به ارتباط عملکرد نظام بانکی با بخش‌های کلان اقتصادی کشور، هرگونه بی‌ثباتی و بحران در آن می‌تواند موجب نوسان و اختلال در متغیرهای کلان اقتصادی به ویژه تولید شود. لذا تأکید بر نقش واسطه‌گری مالی آن، بررسی و اطمینان سلامت مالی بانک دارای اهمیت است (کریم^۲ و همکاران، ۲۰۲۱). به طور کلی برای بررسی و اطمینان از سلامت مالی نظام بانکی از شاخص‌های سلامت مالی بانک استفاده می‌شود. از نظر مفهومی یک شاخص سلامت بانکی می‌تواند از یک تعریف استاندارد معین و یا نرم بانکی (مبتنی بر تجربه حرفه‌ای، متوسط صنعت و غیره) و یا ترکیبی از اینها مشتق شود، ضمن اینکه خاصیت پذیرش همگانی را با خود به همراه داشته باشد (ذالبیگی دارستانی، ۱۳۹۳). در سال‌های اخیر، هم زمان با تخصیص حجم عظیم منابع مالی از طریق بانک‌های مختلف دنیا، شاهد بحران‌ها، زیان‌ها و حتی ورشکستگی‌های متعدد بانک‌ها بوده‌ایم زیرا بسیاری از بانک‌ها و مؤسسات اعتباری در

¹ Tripathy

² Karim

تخصیص منابع خود در قالب اعطای وام و تسهیلات به مشتریان خود به مسأله وضعیت نقدینگی خود تقریباً کم توجه بوده‌اند و به دلیل عدم توجه به همگن‌سازی و یا منطبق‌سازی سررسید اعتبارات اعطایی با سپرده‌های دریافتی از اشخاص حقیقی و حقوقی جامعه با معضل نقدینگی روبرو شدند. مضاف اینکه در زمان تخصیص منابع خود به شرایط و اعتبارسنجی مشتریان خود وقتی قائل نشد و لذا میزان مطالبات معوق، سررسید گذشته، زیر استاندارد و مشکوک‌الوصول متناهی در ساختار دارایی‌ها ادعا شده در ترازنامه افشا کردند. به رغم مخاطرات فوق معددی از مؤسسات اعتباری نیز بیش از سرمایه پایه خود اقدام به اعطای وام نمودند و مقررات ناظر بر اعطای وام به اشخاص ذینفع واحد را رعایت نکردند، بنابراین مجموعه عوامل یاد شده به صورت با واسطه و بی‌واسطه بر میزان عملکرد، اهرم مالی و ریسک تجاری (مخاطره ناشی از کسب و کار آنه به عنوان واسطه‌گران و جوه در بازار پول) تأثیر نامطلوب قابل ملاحظه‌ای داشت و نوعاً سلامت مالی چنین مؤسسات را با مخاطرات مختلفی مواجهه کرد (نوبخت و همکاران، ۱۴۰۲). سلامت مالی از منظرهای مختلف باید مورد توجه قرار گیرد. سلامت مالی می‌تواند بیانگر ساختار منابع بانکی و تامین مالی دارایی‌های بانک باشد. مطابق با ادبیات سلامت مالی، سرمایه پایه می‌تواند به بانک‌ها برای جبران زیان‌های مالی کمک نموده و سرمایه به عنوان یک عامل کاهنده انتقال شوک‌ها و کاهش ریسک فرایند وام‌دهی بانک‌هاست. از طرف دیگر افزایش سودهای بالای سپرده‌های منابع به کاهش سودآوری بانک‌ها منجر می‌شود که در نتیجه آن سرمایه بانک کاهش یافته و بانک‌ها در این حالت باید فرصت‌های سودآور وام‌دهی را در نظر داشته باشند که آن نیز به افزایش نرخ بهره منجر خواهد شد (ون دن هوول^۱، ۲۰۲۲). از آنجا که مشکلات نقدینگی بر سلامت مالی تأثیر دارد، لذا یک دلیل شکنندگی بانک‌ها در قالب بحران مالی از طبیعت واسطه‌گری آنها نشأت می‌گیرد. بنابراین به دلیل آسیب‌پذیری‌هایی که مؤسسات مالی و به خصوص بانک‌ها در معرض آن قرار دارند، و شکنندگی ذاتی این مؤسسات، ریسک‌هایی ناظر به سلامت مالی به یک مراقبت دائمی نیاز دارد. با افزایش بازدهی دارایی‌ها ریسک احتمال نکول، و کاهش انحراف معیار بازدهی دارایی‌ها به افزایش در شاخص سلامت بانکی منجر خواهد شد (ذالبنگی دارستانی، ۱۳۹۳). یکی از بارزترین علل وقوع بحران‌های بانکی نبود کفایت سرمایه مناسب در مقابله با شرایط بحرانی است. کارکرد اصلی سرمایه همانا محافظت از بانک در برابر شرایط نامساعد اقتصادی است. نسبت‌های بالای کفایت سرمایه به معنای توانایی بانک‌ها برای مواجهه با مشکلات احتمالی است. بدین ترتیب اثر کفایت سرمایه در آستانه‌های مختلف می‌تواند تأثیر متفاوتی بر سودآوری و به عبارت دیگر بر سلامت نظام بانکی داشته باشد (فتاحی و همکاران، ۱۳۹۶). در کانال وام‌دهی متغیر سرمایه بانک به صورت متغیری ایستا در تصمیم وام‌دهی مورد توجه قرار می‌گیرد. به بیان دقیق‌تر، بانک‌ها بر پایه مقدار نسبت سرمایه قانونی خود در بازار مورد ارزیابی سلامت مالی قرار می‌گیرند. از این‌رو، هرچه نسبت کفایت سرمایه بانکی در مقایسه با مقدار سرمایه قانونی کمتر باشد، در گروه بانک‌های با سلامت مالی کمتر طبقه‌بندی خواهد شد (آدلینو^۲ و همکاران، ۲۰۲۲).

^۱. Van den Heuvel

^۲ Adelino

۲-۲- پیشینه پژوهش

از پژوهش‌های داخلی نزدیک به موضوع مقاله می‌توان به پژوهش‌های زیر اشاره نمود:

زردشتی و اصلی زاده (۱۴۰۱) به تحلیل جامع بر عملکرد و کارایی هوش تجاری در صنعت بانکداری بر اساس سلامت مالی بانکها به روش تحلیل پوششی داده ای (مورد مطالعه: بانکهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار) پرداختند. نتایج به دست آمده در این پژوهش در بازه زمانی ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۸ میزان کارایی در حوزه سودآوری ۳۷.۵ درصد، مدیریت ۳۵ درصد و ریسک بازار ۳۳.۳ درصد، نشان می‌دهد که کمتر از ۵۰ درصد مورد انتظار است.

کوهی مقدم (۱۴۰۱)، به انتخاب روش تامین مالی بهینه در حوزه سلامت با استفاده از تکنیک‌های تصمیم‌گیری چندمعیاره پرداخت. با توجه به این موضوع هدف پژوهش حاضر عبارت است از انتخاب روش تامین مالی بهینه که برای این منظور از تکنیک‌های تصمیم‌گیری چندمتغیره استفاده شده است. به این ترتیب در چارچوب روش پیشنهادی ابتدا شاخص‌های موثر بر انتخاب روش تامین مالی در نظام سلامت با استفاده از روش تحلیل سلسله مراتبی وزن دهی می‌شوند و سپس روش‌های تامین مالی نظام سلامت با استفاده از روش تاپسیس رتبه بندی می‌گردند.

مقدم و همکاران (۱۴۰۰)، به ارائه مدل سلامت نظام مالی به منظور پیشگیری از اختلاس و ارتقای سطح اعتماد عمومی در بانک‌های ایران پرداختند. نتایج نشان داد که شفاف سازی رویه های مالی منجر به بهبود مدیریت منابع سازمانی و افزایش بهره‌وری و افزایش اعتماد عمومی می‌شود.

امیری و همکاران (۱۴۰۰)، به بررسی تاخیر گزارش حسابرسی در صنعت بیمه با تاکید بر شاخص‌های سلامت مالی و نوسان پذیری سود پرداختند. نتایج نشان داد که شاخص‌های سلامت مالی انتخاب شده تاثیر معناداری بر تاخیر گزارش حسابرسی ندارد و قدرت تبیین متغیرهای نمره z آلتمن و نسبت توانگری مالی، در رابطه با تاخیر گزارش حسابرسی، تفاوت معناداری از یکدیگر ندارند. اما شاخص‌های نوسان پذیری سود، هر دو بر تاخیر گزارش حسابرسی تاثیر مثبتی دارند؛ با این تفاوت که درصد تغییرات سود هر سهم از سطح خطای کمتری برخوردار است.

نیک زاد خسمخی و همکاران (۱۳۹۹)، به ارائه یک مدل برای تامین امنیت مبتنی بر بلاکچین در بانکداری دیجیتال (مطالعه موردی: بانک ملی ایران) پرداختند. نتایج نشان داد که الزامات قانونی و حقوقی از لحاظ خالص اثرگذاری (R-z) رتبه اول را دارد و الزامات تجاری رتبه آخر را دارد. رتبه آخر را دارد.

از پژوهش‌های خارجی نزدیک به موضوع مقاله می‌توان به پژوهش‌های زیر اشاره نمود:

بارباراوی^۱ (۲۰۲۲)، به بررسی تغییر سیاست‌های هزینه‌ها اضافه برداشت برای ارتقای سلامت مالی مصرف‌کننده پرداخت. نتایج نشان داد که توصیف شیوه‌های سنتی اضافه برداشت، توضیح واکنش صنعت بانکداری از فشار وارده از سوی مصرف‌کنندگان، تنظیم‌کننده‌ها و شرکت‌های نوآور برای کاهش یا حذف هزینه‌های اضافه برداشت برای ارتقای سلامت مالی مصرف‌کننده است.

آدلینو و همکاران (۲۰۲۲)، به بررسی سلامت مالی بیمارستان و انتخاب‌های بالینی: شواهدی از بحران مالی پرداختند. نتایج نشان داد که بیمارستان‌هایی با زبان‌های مالی بزرگ‌تر در طول بحران مالی متعاقباً استفاده از

¹ Barbarawi

درمان‌های فشرده را نسبت به بیمارستان‌هایی با تلفات کوچک‌تر، مطابق با اثرات محدودیت‌های مالی افزایش دادند.

فاموش^۱ و همکاران (۲۰۲۲)، به بررسی فراتر از قصد پذیرش بلاکچین: یک رویکرد تحلیلی برای درک ویژگی‌های اعضای هیئت مدیره و سلامت مالی پرداختند. یافته‌های کلیدی نشان می‌دهد که از ۳۸ شرکتی که قصد پذیرش بلاکچین را نشان می‌دهند، ۲۳ شرکت رفاه مالی بلندمدت بر اساس کیفیت درآمد و رشد درآمد به ازای هر سهم را نشان می‌دهند. این نرخ در مقایسه با مجموعه شرکت‌های سهامی عام به طور قابل توجهی بیشتر است. تجزیه و تحلیل داده‌های اعضای هیئت مدیره برای شرکت‌هایی که قصد پذیرش بلاکچین و نشان دادن سلامت مالی بلندمدت را داشتند، نشان داد: (۱) سطح تحصیلات بالاتر در بین کارکنان، (۲) طول عمر بیشتر در شرکت، و (۳) اندازه شبکه بزرگتر.

جکسون^۲ (۲۰۲۲)، به بررسی سلامت مالی کارکنان پس از کووید پرداخت. نتایج نشان داد که تجزیه و تحلیل داده‌های معاملاتی که بانکداری باز ارائه می‌کند، به کارفرمایان قابلیت‌های بی‌سابقه‌ای می‌دهد تا در نهایت بهبودی را که در سلامت مالی نیروی کار ایجاد می‌کنند اندازه‌گیری کنند.

ناسان^۳ و همکاران (۲۰۲۲)، به بررسی فین تک و سلامت مالی در ویتنام در طول همه‌گیری COVID-19: تجزیه و تحلیل توصیفی عمیق پرداختند. تجزیه و تحلیل بیشتر با استفاده از رگرسیون خطی چندگانه نشان داد که نوآوری و نگرش کاربر تأثیر مثبتی بر پذیرش فین تک دارد و در مقابل، سواد مالی تأثیر منفی قابل توجهی بر فین تک نشان داد. این رابطه معکوس می‌تواند نشان دهد که در ویتنام، فین تک ممکن است نقشی را ایفا کند که در آن افراد با سواد مالی پایین‌تر می‌توانند از فناوری برای تراکنش‌های مالی استفاده کنند که قبلاً برای آنها غیرقابل دسترسی بود. این می‌تواند به این معنی باشد که ویتنامی‌هایی که سواد مالی بالاتری دارند، فین تک را ابزار مهمی برای تراکنش‌های مالی خود نمی‌دانند، زیرا ممکن است از قبل به امکانات مالی سنتی دسترسی قوی داشته باشند.

۳- مدل و سوالات پژوهش

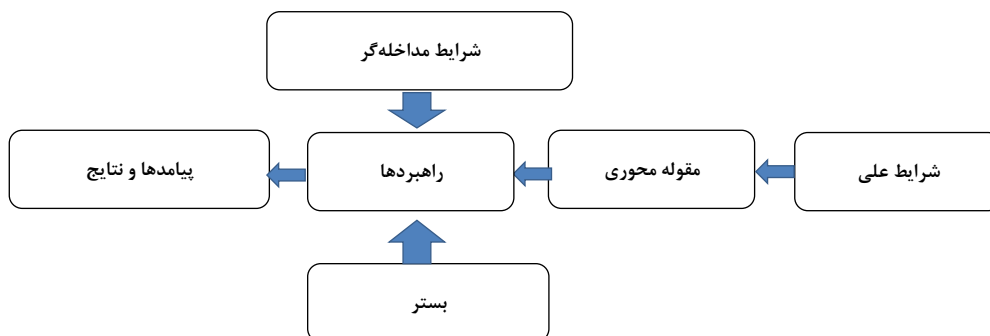
با توجه به مطالب بیان شده، مدل مفهومی پژوهش حاضر را می‌توان به شکل نمودار ۱ ترسیم نمود. سوالات تحقیق به صورت زیر مطرح می‌شود:

- Q1: ابعاد و مولفه‌های مدل سلامت مالی در بانکداری دیجیتال چیست؟
- Q2: میزان و اولویت بندی عوامل اثرگذار بر استقرار سلامت مالی در بانکداری دیجیتال چیست؟
- Q3: وضعیت موجود سلامت مالی در بانکداری دیجیتال در ایران چگونه است؟
- Q4: ساز و کارهای ارتقای وضع موجود و کاهش شکاف تا وضع مطلوب سلامت مالی در بانکداری دیجیتال چگونه است؟
- Q5: طراحی مدل و تعیین درجه تناسب مدل از دید خبرگان مالی سلامت مالی در بانکداری دیجیتال به چه صورت است؟

¹ Farnoush

² Jackson

³ Nathan

نمودار ۱: ترسیم مدل به روش مدل‌سازی ساختاری تفسیری

۴- روش تحقیق

با توجه به اینکه محقق در پژوهش حاضر به دنبال « طراحی مدل ساختاری عوامل بومی موثر بر حسابداری مدیریت رفتاری » است، لذا از نظر هدف، یک تحقیق توسعه‌ای می‌باشد. از نظر گردآوری داده‌ها و اطلاعات و روش تجزیه و تحلیل یک تحقیق آمیخته اکتشافی (ابتدا کیفی و سپس کمی) می‌باشد بر حسب ماهیت و نوع مطالعه، از نوع پیمایشی مقطعی می‌باشد.

۴-۱- جامعه و نمونه آماری

بخش اول جامعه آماری: خبرگان، اساتید و متخصصین حوزه مورد پژوهش که مسلط به بانکداری دیجیتال می‌باشند که نظراتشان در خصوص پروژه‌ها صائب و قابل استناد می‌باشد.

بخش دوم جامعه آماری: کلیه مدیران و متخصصان و کارشناسان مسلط به بانکداری دیجیتال می‌باشد. شایان ذکر است که متناسب با جامعه آماری پژوهش حاضر، نمونه و حجم آن نیز شامل دو بخش می‌باشد. جهت تعیین حداقل حجم نمونه لازم، از فرمول دوم کوکران استفاده شد. بنابراین حجم نمونه لازم ۳۸۵ نفر می‌باشد که مبنای تجزیه و تحلیل قرار گرفته شد به علت همگن بودن اعضاء، از روش تصادفی ساده می‌گردد. توصیف جمعیت شناختی نمونه‌های مورد نظر در این بخش در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱: انواع داده‌های مورد استفاده در این پژوهش

ردیف	نوع داده‌ها	تعداد
۱	مصاحبه‌های اختصاصی با خبرگان و اساتید مسلط به بانکداری دیجیتال	۱۱
۲	مصاحبه‌های اختصاصی با متخصصین حوزه مورد پژوهش مسلط به بانکداری دیجیتال	۱۰

۲-۴-گردآوری داده ها

در این پژوهش با توجه به اینکه هدف پژوهش حاضر طراحی مدل ساختاری عوامل بومی موثر بر حسابداری مدیریت رفتاری می باشد، لذا برای جمع آوری اطلاعات از روشهای مطالعات کتابخانه‌ای و تحقیقات میدانی استفاده شد. با توجه به گردآوری داده‌ها از دو نوع ابزار بررسی اسناد و مدارک و پرسشنامه استفاده می شود. در بررسی اسناد و مدارک، جهت گردآوری اطلاعات در زمینه مبانی نظری و ادبیات تحقیق موضوع، از منابع کتابخانه‌ای، مقالات، کتابهای مورد نیاز و نیز از شبکه جهانی اطلاعات استفاده گردید.

۳-۴-مقیاس اندازه گیری و روایی و پایایی

در این پژوهش روایی صوری به تأیید متخصصین این حوزه رسیده و میزان پایایی آن نیز توسط آزمون آلفای کرونباخ مورد آزمون قرار گرفت که میزان آن برای هر دو متغیر بیشتر از ۰.۷ بدست آمد، که نشان دهنده قابلیت اطمینان پرسشنامه می باشد. هر سؤال پرسشنامه در برگیرنده پنج گزینه (شامل کاملاً مخالفم، مخالفم، نظری ندارم، موافقم و کاملاً موافقم) می باشد تا پاسخ‌دهنده از میان آنان یکی را انتخاب نماید.

۵-یافته ها و تحلیل

یافته های مربوط به آمار توصیفی

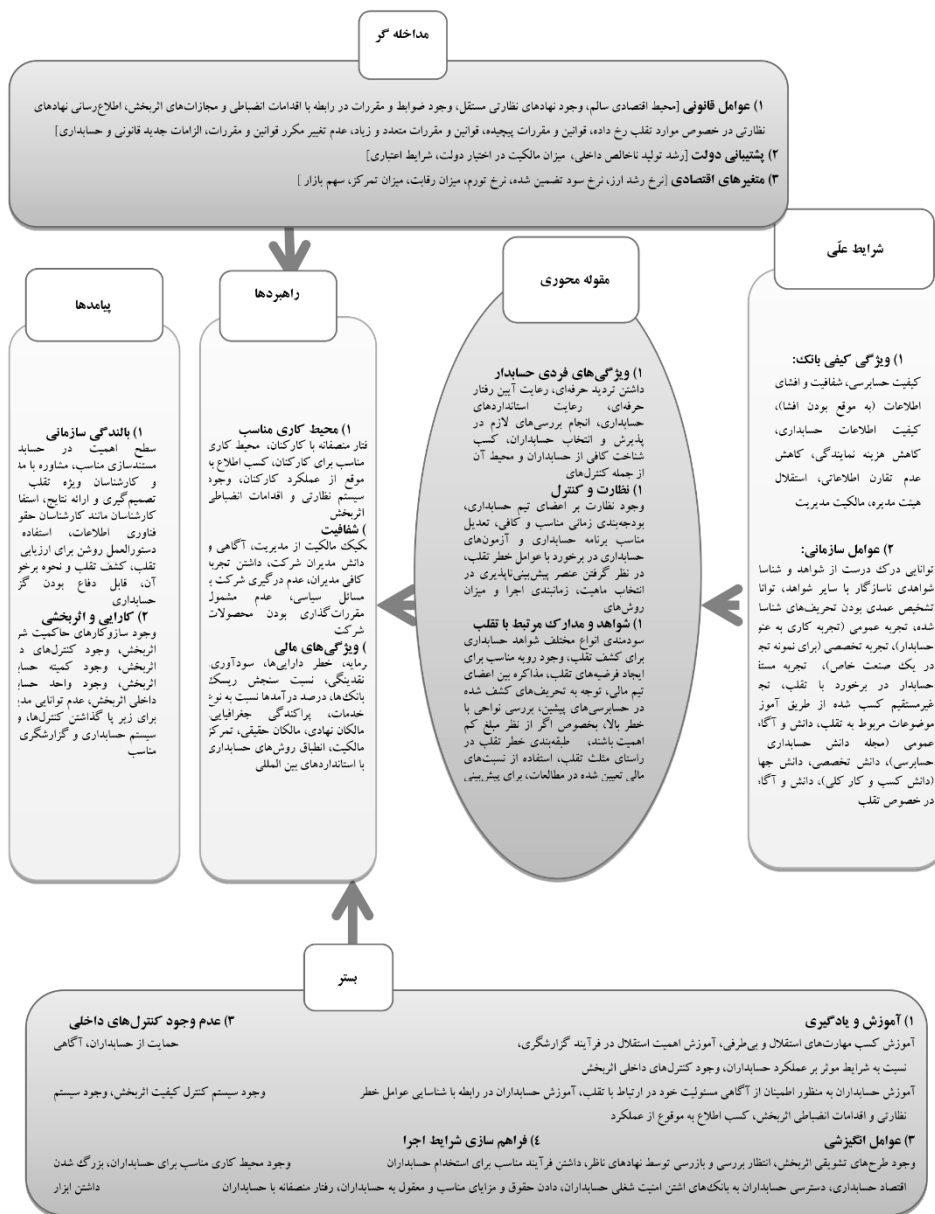
با توجه به خروجی نرم افزار مندرج در جدول ۲، از آنجایی که میانگین کلیه متغیرها بالاتراز میانگین نظری (۳) می باشد که نشان از وضعیت مناسب پژوهش دارد.

جدول ۲: آماره های کلی متغیرهای پژوهش

امتیاز کلی					متغیر
ماکزیمم	مینیمم	واریانس	انحراف معیار	میانگین	
۵.۰۰	۱.۰۰	۰.۶۴	۰.۸۳	۳.۵۶	شرایط علی
۵.۰۰	۱.۰۰	۰.۴۹	۰.۷۸	۳.۳۴	مقوله محوری
۵.۰۰	۳.۰۰	۰.۳۶	۰.۶۵	۴.۰۳	راهبردها
۵.۰۰	۱.۰۰	۰.۶۴	۰.۸۵	۴.۱۶	بسترها
۵.۰۰	۲.۰۰	۰.۴۹	۰.۷۷	۴.۴۹	شرایط مداخله گر
۵.۰۰	۱.۰۰	۰.۸۱	۰.۹۳	۳.۲۳	پیامدها

کدگذاری انتخابی و خلق نظریه

مدل کدگذاری انتخابی و خلق نظریه به صورت نمودار ۲ است.

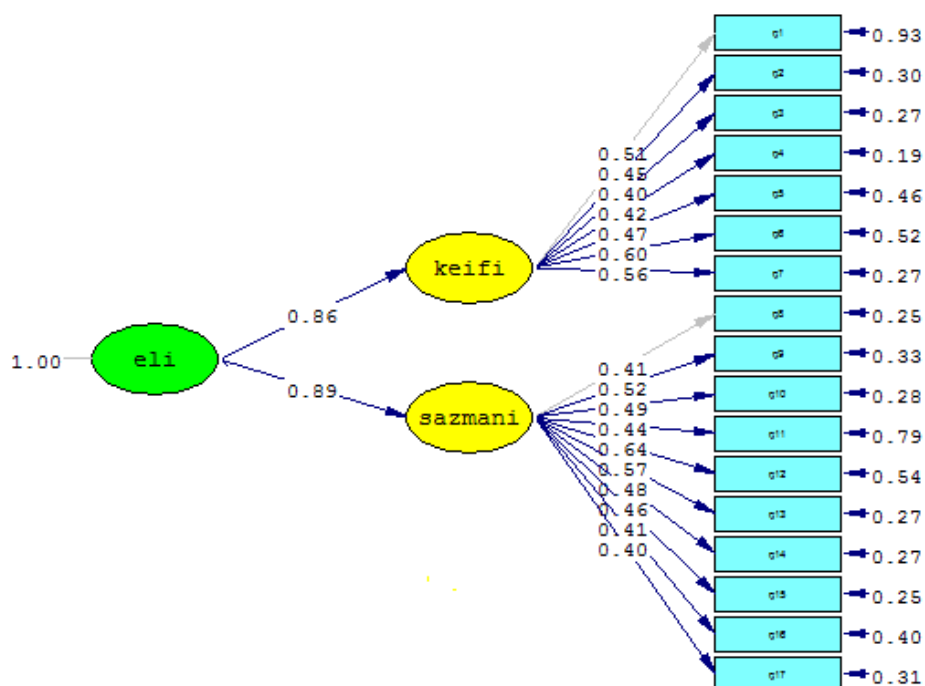

نمودار (۲): «طراحی مدل سلامت مالی در بانکداری دیجیتال»

تحلیل عاملی تاییدی متغیر شرایط علی

یافته های مربوط به بررسی ضرایب مسیر استاندارد:

با توجه به خروجی نرم افزار مندرج در نمودار ۳ ضریب مسیر استاندارد رابطه ها بالاتر از ۰/۳ می باشد، لذا می توان گفت سؤالات مورد نظر از قدرت تبیین خوبی برخوردارند.

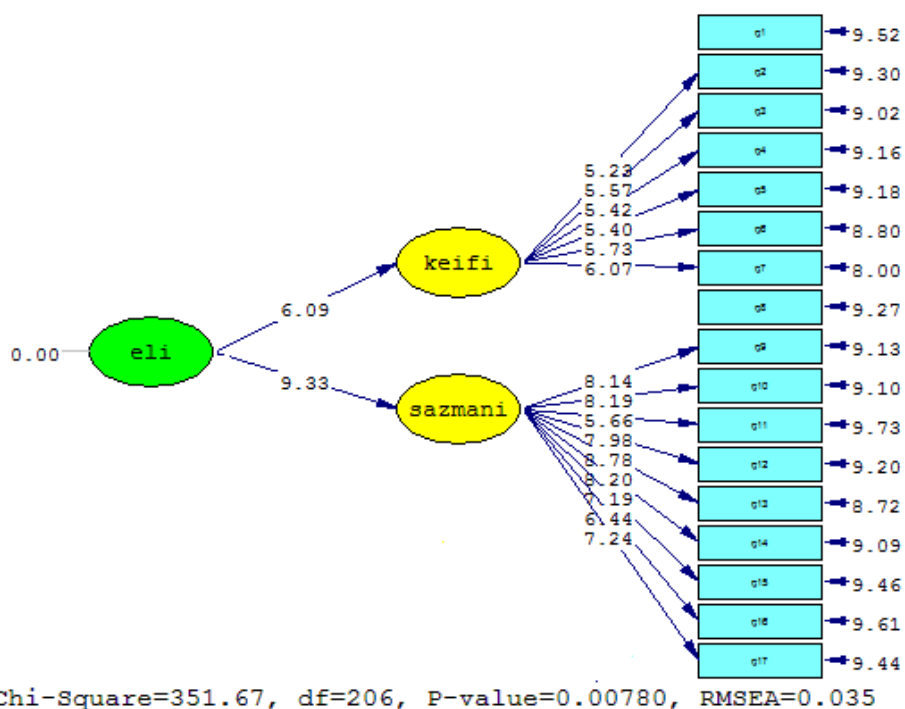

Chi-Square=351.67, df=206, P-value=0.00780, RMSEA=0.035

نمودار ۳: مدل اندازه گیری متغیر شرایط علی در حالت تخمین استاندارد

یافته های مربوط به بررسی ضرایب مسیر معناداری:

با توجه به خروجی نرم افزار مندرج در نمودار ۴ معناداری ضریب معناداری رابطه ها بالاتر از ۱.۹۶ می باشد، لذا می توان گفت تمامی بارهای عاملی و ضرایب مسیر مدل معنادار می باشند.

نمودار ۴: مدل اندازه‌گیری متغیر شرایط علی در حالت معناداری

شاخص‌های برازش مدل اندازه‌گیری متغیر شرایط علی

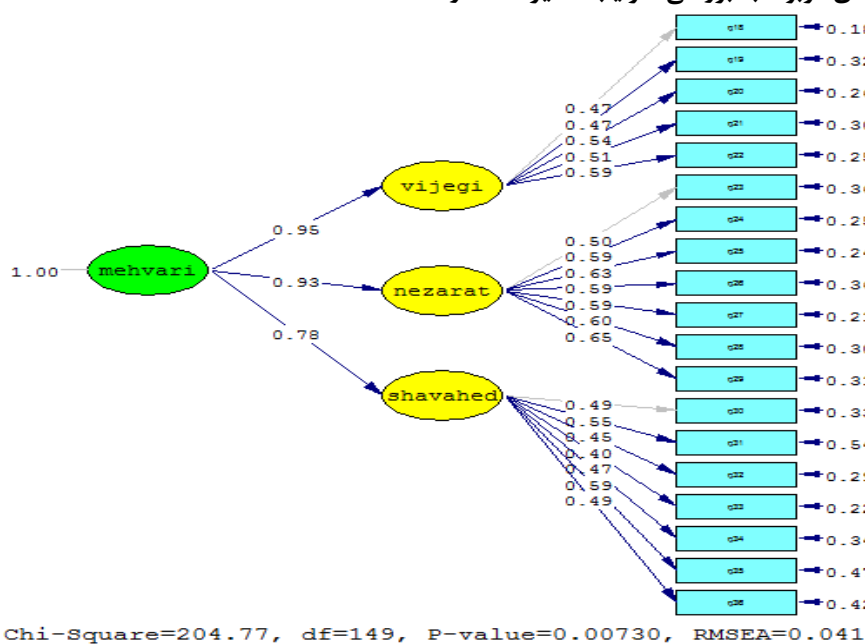
مهم‌ترین شاخصهای برازش مورد ارزیابی قرار گرفت و نتیجه حاصل که در جدول ۳ آورده شده است.

جدول ۳: بررسی شاخص‌های نیکویی برازش

شاخص های برازش		مقادیر مناسب (خوب)	مقادیر عالی	مقادیر پژوهش	نتیجه برازش
Root Mean Squared Error of Approximation (RMSEA)	ریشه میانگین مربعات خطای برآورد	≤ 0.1	≤ 0.08	0.035	برازش خوب
Normed Fit Index (NFI)	شاخص برازش نرم	≥ 0.9	≥ 0.95	0.90	برازش خوب
Non-Normed Fit Index (NNFI)	شاخص برازش غیر نرم	≥ 0.9	≥ 0.95	0.96	برازش عالی
Comparative Fit Index (CFI)	شاخص برازش مقایسه ای	≥ 0.9	≥ 0.95	0.93	برازش خوب

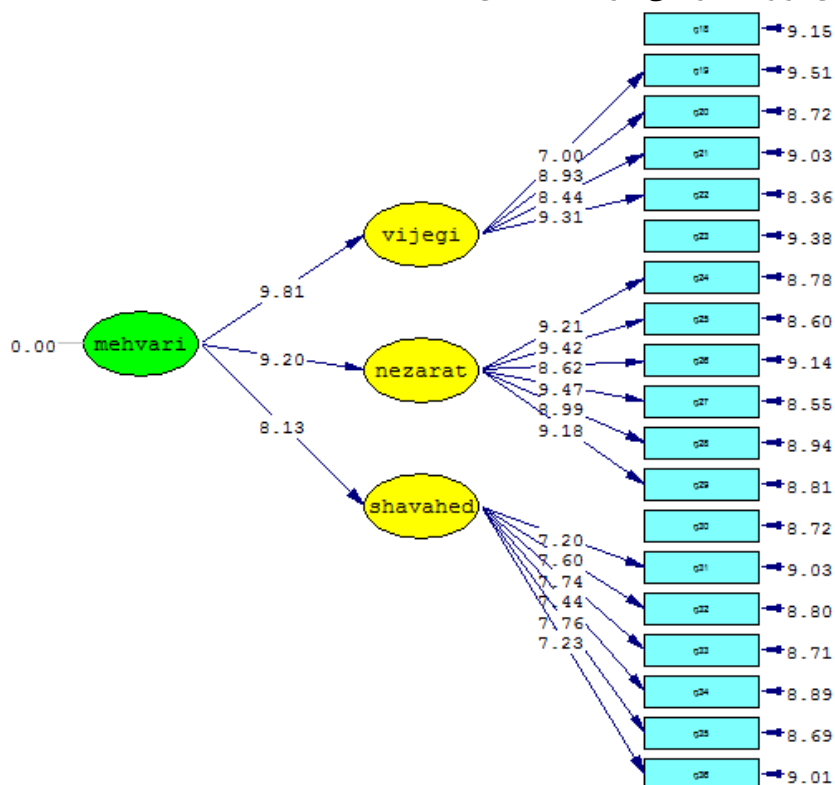
شاخص های برازش		مقادیر مناسب (خوب)	مقادیر عالی	مقادیر پژوهش	نتیجه برازش
Incremental Fit Index (IFI)	شاخص برازش افزایشی	≥ 0.9	≥ 0.95	0.92	برازش خوب
Goodness of Fit Index (GFI)	شاخص نیکویی برازش	≥ 0.9	≥ 0.95	0.94	برازش خوب
Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI)	شاخص نیکویی برازش تعدیل شده	≥ 0.8	≥ 0.9	0.83	برازش خوب
Root Mean Square Residual (RMR)	ریشه میانگین مربعات باقی مانده	≤ 0.08	≤ 0.05	0.039	برازش عالی
Standardized Root Mean Square Residual (SRMR)	ریشه میانگین مربعات باقی مانده استاندارد شده	≤ 0.08	≤ 0.05	0.071	برازش خوب

تحلیل عاملی تاییدی متغیر شرایط مقوله محوری یافته های مربوط به بررسی ضرایب مسیر استاندارد:

نمودار ۵: مدل اندازه گیری متغیر مقوله محوری در حالت تخمین استاندارد

یافته‌های مربوط به بررسی ضرایب معناداری:

Chi-Square=204.77, df=149, P-value=0.00730, RMSEA=0.041

نمودار ۶: مدل اندازه‌گیری متغیر مقوله محوری در حالت معناداری

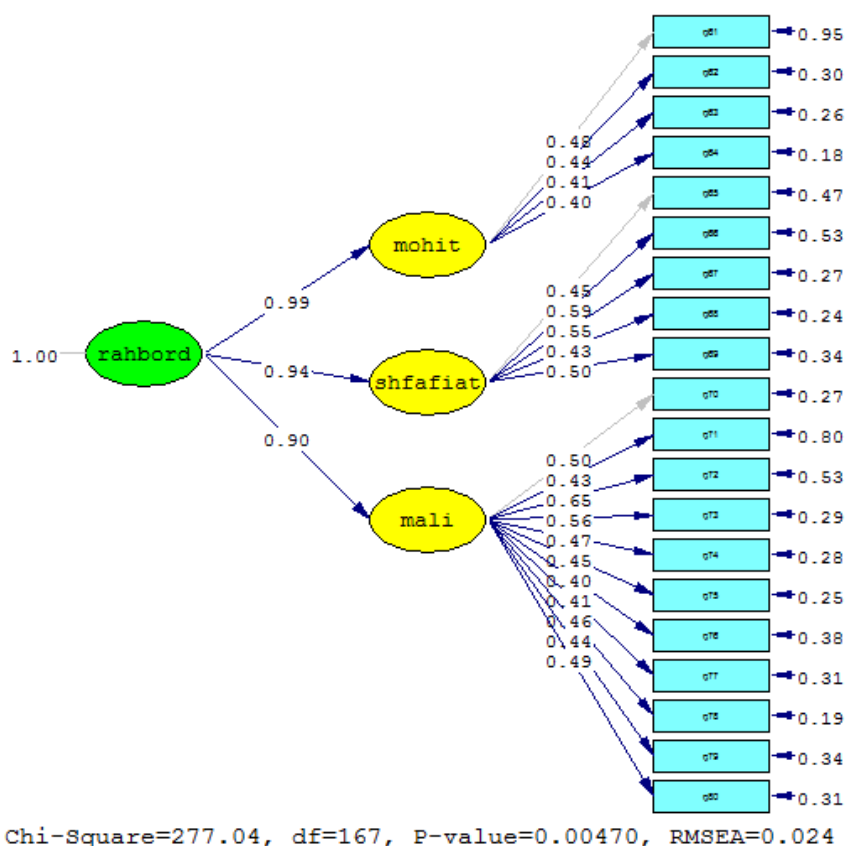
شاخص‌های برازش مدل اندازه‌گیری متغیر مقوله محوری

جدول ۴: بررسی شاخص‌های نیکویی برازش

شاخص‌های برازش	مقادیر مناسب (خوب)	مقادیر عالی	مقادیر پژوهش	نتیجه برازش
RMSEA	≤ 0.1	≤ 0.08	0.041	برازش خوب
NFI	≥ 0.9	≥ 0.95	0.93	برازش خوب
NNFI	≥ 0.9	≥ 0.95	0.91	برازش خوب
CFI	≥ 0.9	≥ 0.95	0.90	برازش خوب
IFI	≥ 0.9	≥ 0.95	0.96	برازش عالی

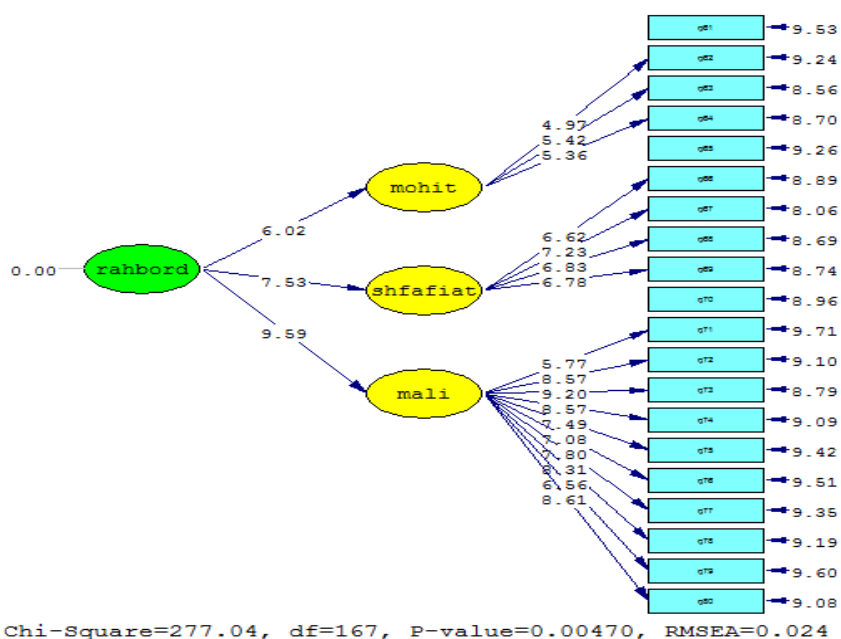
شاخص های برازش	مقادیر مناسب (خوب)	مقادیر عالی	مقادیر پژوهش	نتیجه برازش
GFI	≥ 0.9	≥ 0.95	0.91	برازش خوب
AGFI	≥ 0.8	≥ 0.9	0.91	برازش عالی
RMR	≤ 0.08	≤ 0.05	0.042	برازش عالی
SRMR	≤ 0.08	≤ 0.05	0.072	برازش خوب

تحلیل عاملی تاییدی متغیر راهبردها
یافته های مربوط به بررسی ضرایب مسیر استاندارد:

نمودار ۷: مدل اندازه گیری متغیر راهبردها در حالت تخمین استاندارد

یافته‌های مربوط به بررسی ضرایب معناداری:

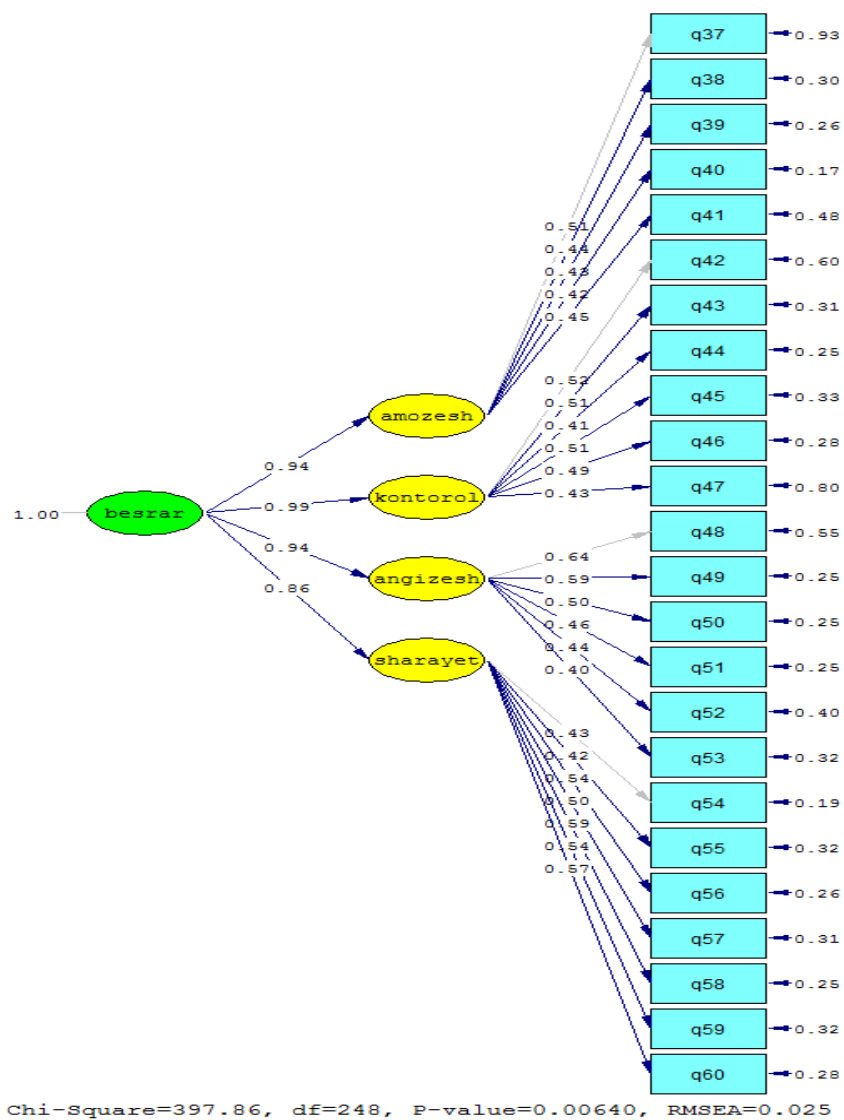
نمودار ۸: مدل اندازه‌گیری متغیر راهبردها در حالت معناداری

شاخص‌های برازش مدل اندازه‌گیری متغیر راهبردها

جدول ۵: بررسی شاخص‌های نیکویی برازش

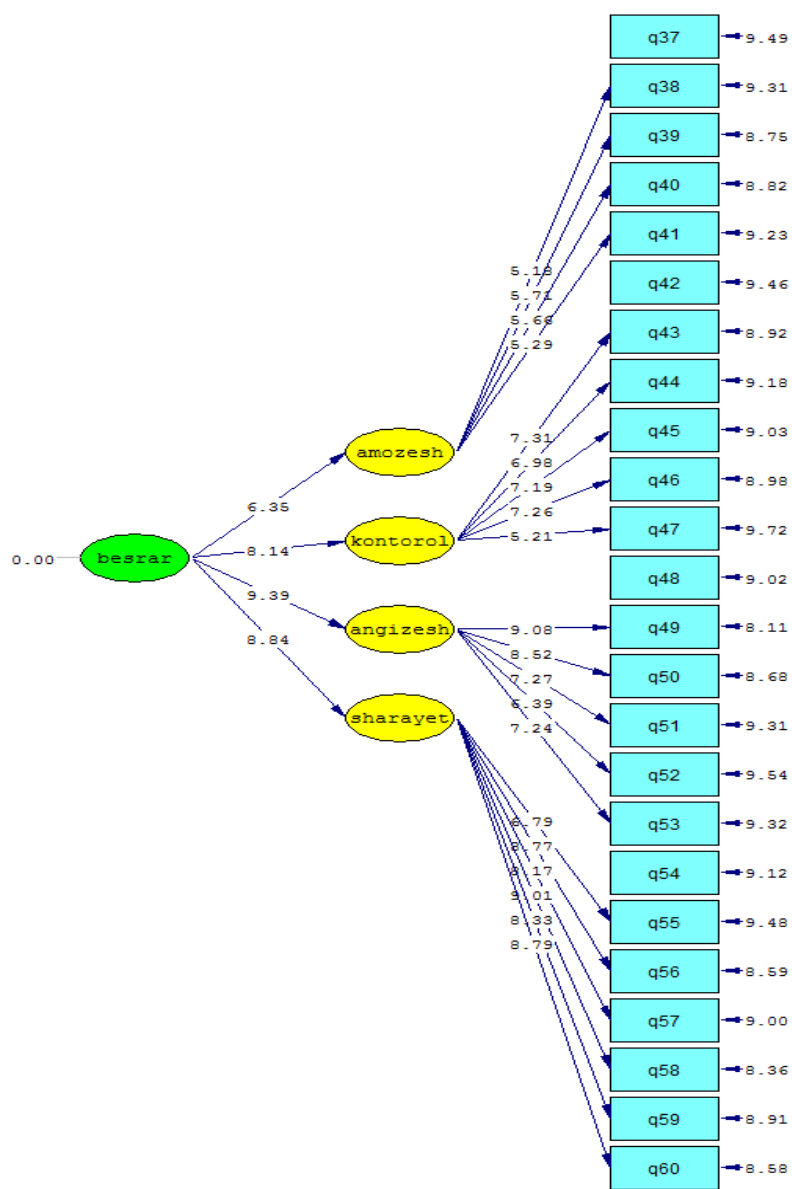
شاخص‌های برازش	مقادیر مناسب (خوب)	مقادیر عالی	مقادیر پژوهش	نتیجه برازش
RMSEA	≤ 0.1	≤ 0.08	0.024	برازش خوب
NFI	≥ 0.9	≥ 0.95	0.91	برازش خوب
NNFI	≥ 0.9	≥ 0.95	0.90	برازش خوب
CFI	≥ 0.9	≥ 0.95	0.91	برازش خوب
IFI	≥ 0.9	≥ 0.95	0.94	برازش خوب
GFI	≥ 0.9	≥ 0.95	0.93	برازش خوب
AGFI	≥ 0.8	≥ 0.9	0.88	برازش خوب
RMR	≤ 0.08	≤ 0.05	0.038	برازش عالی
SRMR	≤ 0.08	≤ 0.05	0.062	برازش خوب

تحلیل عاملی تاییدی متغیر بستر یافته های مربوط به بررسی ضرایب مسیراستاندارد:

نمودار ۹: مدل اندازه گیری متغیر بستر در حالت تخمین استاندارد

یافته‌های مربوط به بررسی ضرایب معناداری:

Chi-Square=397.86, df=248, P-value=0.00640, RMSEA=0.025

نمودار ۱۰: مدل اندازه‌گیری متغیر بستر در حالت معناداری

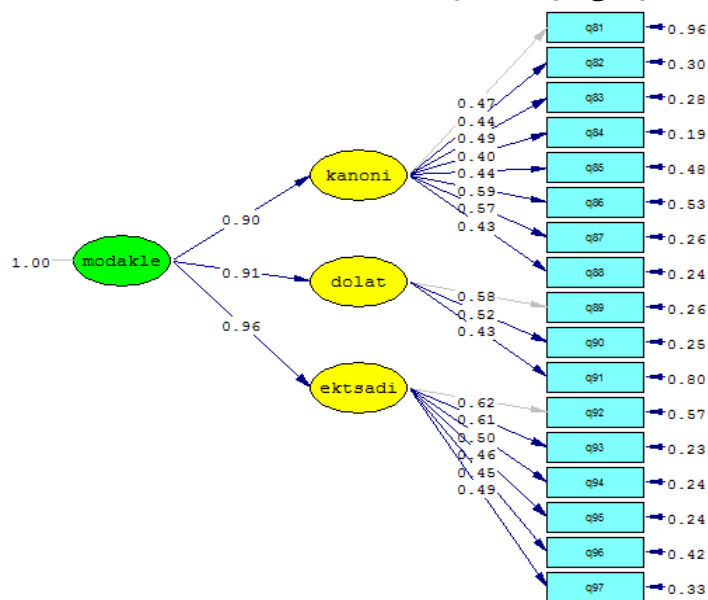
شاخص‌های برازش مدل اندازه‌گیری متغیر بستر

جدول ۶: بررسی شاخص‌های نیکویی برازش

شاخص‌های برازش	مقادیر مناسب (خوب)	مقادیر عالی	مقادیر پژوهش	نتیجه برازش
RMSEA	≤ 0.1	≤ 0.08	0.025	برازش خوب
NFI	≥ 0.9	≥ 0.95	0.90	برازش خوب
NNFI	≥ 0.9	≥ 0.95	0.95	برازش عالی
CFI	≥ 0.9	≥ 0.95	0.96	برازش عالی
IFI	≥ 0.9	≥ 0.95	0.90	برازش خوب
GFI	≥ 0.9	≥ 0.95	0.93	برازش خوب
AGFI	≥ 0.8	≥ 0.9	0.83	برازش خوب
RMR	≤ 0.08	≤ 0.05	0.048	برازش عالی
SRMR	≤ 0.08	≤ 0.05	0.075	برازش خوب

تحلیل عاملی تاییدی متغیر شرایط مداخله گر

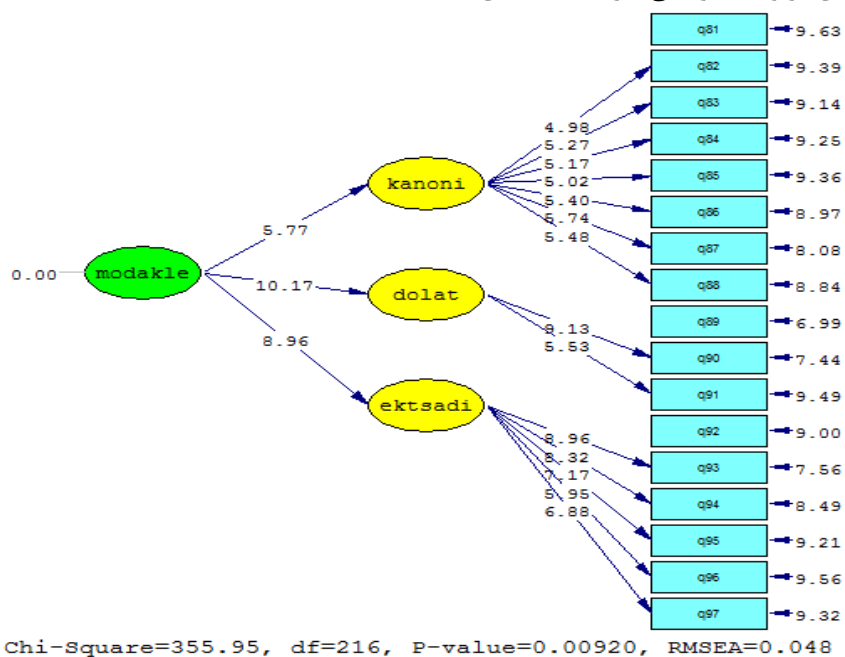
یافته‌های مربوط به بررسی ضرایب مسیر استاندارد:

Chi-Square=355.95, df=216, P-value=0.00920, RMSEA=0.048

نمودار ۱۱: مدل اندازه‌گیری متغیر شرایط مداخله گر در حالت تخمین استاندارد

یافته‌های مربوط به بررسی ضرایب معناداری:

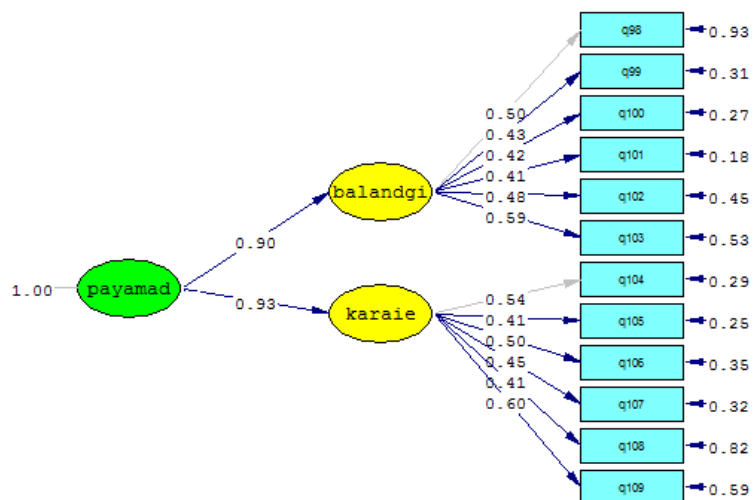
نمودار ۱۴: مدل اندازه‌گیری متغیر مداخله‌گر در حالت معناداری

شاخص‌های برازش مدل اندازه‌گیری متغیر شرایط مداخله‌گر

جدول ۷: بررسی شاخص‌های نیکویی برازش

شاخص‌های برازش	مقادیر مناسب (خوب)	مقادیر عالی	مقادیر پژوهش	نتیجه برازش
RMSEA	≤ 0.1	≤ 0.08	0.048	برازش عالی
NFI	≥ 0.9	≥ 0.95	0.90	برازش خوب
NNFI	≥ 0.9	≥ 0.95	0.91	برازش خوب
CFI	≥ 0.9	≥ 0.95	0.93	برازش خوب
IFI	≥ 0.9	≥ 0.95	0.94	برازش خوب
GFI	≥ 0.9	≥ 0.95	0.90	برازش خوب
AGFI	≥ 0.8	≥ 0.9	0.89	برازش خوب
RMR	≤ 0.08	≤ 0.05	0.029	برازش عالی
SRMR	≤ 0.08	≤ 0.05	0.074	برازش خوب

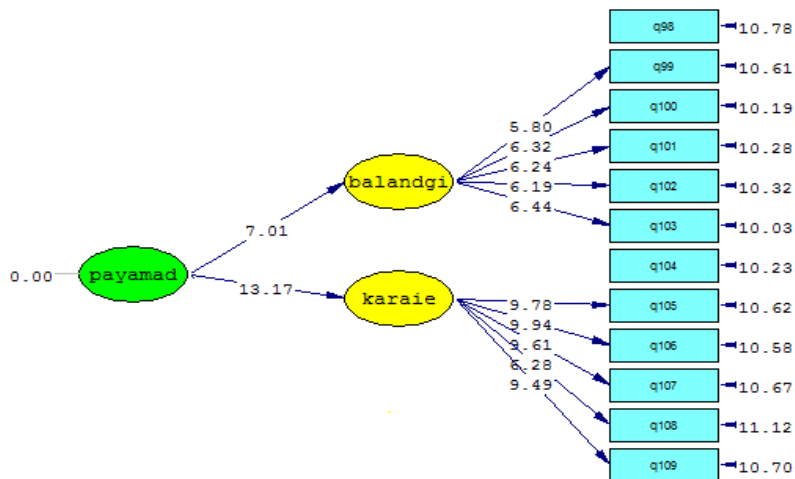
تحلیل عاملی تاییدی متغیر پیامدها (نتایج)
یافته های مربوط به بررسی ضرایب مسیر استاندارد:

Chi-Square=212.03, df=131, P-value=0.00750, RMSEA=0.046

نمودار ۱۳: مدل اندازه گیری متغیر پیامدها در حالت تخمین استاندارد

یافته های مربوط به بررسی ضرایب معناداری:

Chi-Square=212.03, df=131, P-value=0.00750, RMSEA=0.046

نمودار ۱۴: مدل اندازه گیری متغیر پیامدها در حالت معناداری

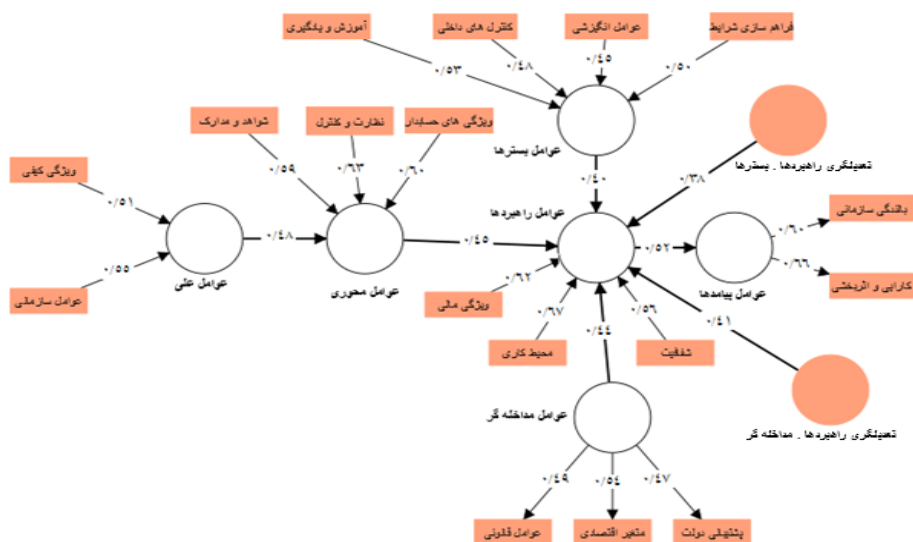
شاخص‌های برازش مدل اندازه‌گیری متغیر پیامدها

جدول ۸: بررسی شاخص‌های نیکویی برازش

شاخص‌های برازش	مقادیر مناسب (خوب)	مقادیر عالی	مقادیر پژوهش	نتیجه برازش
RMSEA	$\leq 0/1$	$\leq 0/08$	0/048	برازش خوب
NFI	$\geq 0/9$	$\geq 0/95$	0/95	برازش عالی
NNFI	$\geq 0/9$	$\geq 0/95$	0/96	برازش عالی
CFI	$\geq 0/9$	$\geq 0/95$	0/95	برازش عالی
IFI	$\geq 0/9$	$\geq 0/95$	0/91	برازش خوب
GFI	$\geq 0/9$	$\geq 0/95$	0/94	برازش خوب
AGFI	$\geq 0/8$	$\geq 0/9$	0/82	برازش خوب
RMR	$\leq 0/08$	$\leq 0/05$	0/048	برازش عالی
SRMR	$\leq 0/08$	$\leq 0/05$	0/077	برازش خوب

آزمون مدل پژوهش

بررسی ضرایب مسیر استاندارد و ضرایب معناداری مربوط

نمودار ۱۵: مدل ساختاری در حالت تخمین استاندارد

شایان ذکر است شکل (۱۵) ضرایب مسیر بین تمامی متغیرها و مقوله ها را نشان می دهد که بالاترین ضریب مسیر شرایط علی مربوط به عوامل سازمانی است که برابر با ۰/۵۵ بوده و کمترین ضریب مسیر شرایط علی مربوط به ویژگی های کیفی است که برابر با ۰/۵۱ می باشد.

علاوه بر این بالاترین ضریب مسیر مقوله محوری مربوط به نظارت و کنترل است که برابر با ۰/۶۳ می باشد و کمترین مربوط به عوامل شواهد و مدارک مرتبط با تقلب است که برابر با ۰/۵۹ است.

علاوه بر این بالاترین ضریب مسیر مقوله مداخله گر مربوط به عوامل محیط کاری است که برابر با ۰/۶۷ بوده و کمترین ضریب مسیر مقوله مداخله گر مربوط به شفافیت است که برابر با ۰/۵۶ می باشد.

همچنین در میان عوامل زمینه ای یا بستر نیز می توان اینگونه بیان نمود که بالاترین ضریب مسیر مقوله مربوط به آموزش و یادگیری است که برابر با ۰/۵۳ می باشد و کمترین ضریب مسیر مقوله بستر مربوط به عوامل انگیزشی است که برابر با ۰/۴۵ می باشد.

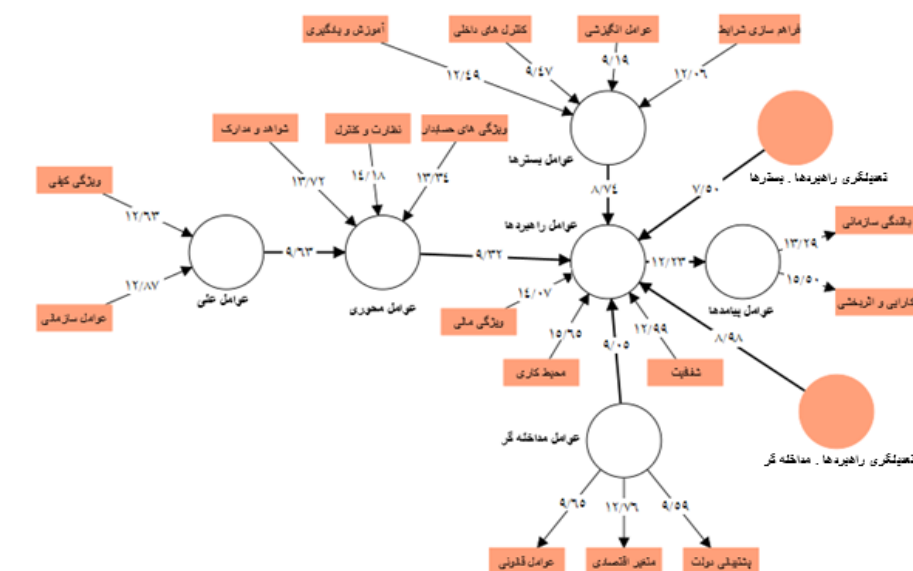
همچنین در میان عوامل راهبردی می توان اینگونه بیان نمود که بالاترین ضریب مسیر مقوله مربوط به عوامل محیط کاری است که برابر با ۰/۶۷ می باشد و کمترین ضریب مسیر مقوله راهبرد مربوط به عوامل شفافیت است که برابر با ۰/۵۶ می باشد.

بالاترین و کمترین ضریب مسیر پیامدها به ترتیب مرتبط با مقوله های کارایی و اثربخشی و بالندگی سازمانی است که برابر با ۰/۶۶ و ۰/۶۰ می باشد.

شایان ذکر است روابط بین متغیرهای پژوهش نیز بدین شرح است که شرایط علی ۰/۴۸ بر مقوله محوری اثرگذار بوده و مقوله محوری نیز خود به اندازه ۰/۴۵ بر راهبردها تاثیر دارد. همچنین ضریب مسیر عوامل راهبردها بر پیامدها برابر با ۰/۵۲ بوده است.

به طور کلی ضریب مسیر عوامل مداخله گر بر پیامدها برابر با ۰/۴۴ بوده است. ضریب مسیر شرایط بستر بر پیامدها به طور کلی برابر با ۰/۴۰ بوده است.

با توجه به نتایج تحلیل عاملی تاییدی که در مدل ساختاری در حالت تخمین استاندارد (نمودار ۱۵) و مدل ساختاری در حالت ضرایب معناداری (نمودار ۱۶) ارائه شده است، چون تمامی اعداد معناداری پارامترهای مدل از عدد ۱/۹۶ بزرگتر است. لذا در مجموع نتایج تحلیل عاملی تاییدی حاکی از برآزش کلی الگوی پیشنهادی با داده ها است و نشان دهنده برآزش مناسب مدل اندازه گیری می باشد.

نمودار ۱۶: مدل ساختاری در حالت ضرایب معناداری

نتیجه‌گیری و پیشنهادات

در پژوهش حاضر به منظور دستیابی به الگو یا نظریه‌ای جامع در رابطه با ارائه مدل مناسب سلامت مالی در بانکداری دیجیتال از استراتژی کیفی نظریه‌پردازی داده بنیاد استفاده شده است. گام‌های پژوهش مرحله به مرحله بر اساس روش نظریه پردازی داده بنیاد پیش رفته و در نهایت بر مبنای ادبیات پژوهش و مصاحبه‌های انجام شده تعداد ۱۰۹ مفهوم و ۱۷ مقوله احصا شده است که از میان مقوله‌ها، سه عدد به عنوان مقوله مرکزی ظاهر شد تا در کنار ۱۴ مورد دیگر، اجزای نظریه داده بنیاد به دست آمده از پژوهش را تشکیل دهند. برای ارائه نظریه از داستان و مدل تصویری استفاده شد. مقوله مرکزی شناسایی شده در این پژوهش، «ویژگی‌های فردی حسابدار، نظارت و کنترل، شواهد و مدارک مرتبط با تقلب» است که بقیه مقوله‌ها در رابطه با آن معنا پیدا می‌کنند. مقوله‌ها نیز برای ارائه در مدل تصویری در پنج دسته شرایط علی (۲ مقوله)، راهبردها (۳ مقوله)، بستر یا زمینه (۴ مقوله)، شرایط مداخله‌گر (۳ مقوله)، پیامدها (۲ مقوله) قرار گرفتند که به شرح زیر می‌باشد:

۳ مقوله «ویژگی‌های فردی حسابدار، نظارت و کنترل، شواهد و مدارک مرتبط با تقلب»، به منزله مقوله محوری در نظر گرفته شده است که ویژگی‌های فردی حسابدار شامل: داشتن تردید حرفه‌ای، رعایت آیین رفتار حرفه‌ای، رعایت استانداردهای حسابداری، انجام بررسی‌های لازم در پذیرش و انتخاب حسابداران، کسب شناخت کافی از حسابداران و محیط آن از جمله کنترل‌های داخلی می‌باشد. نظارت و کنترل شامل: وجود نظارت بر اعضای تیم حسابداری، بودجه‌بندی زمانی مناسب و کافی، تعدیل مناسب برنامه حسابداری و آزمون‌های حسابداری

در برخورد با عوامل خطر تقلب، در نظر گرفتن عنصر پیش‌بینی‌ناپذیری در انتخاب ماهیت، زمانبندی اجرا و میزان روش‌های حسابداری، شناسایی و ارزیابی انگیزه‌ها/ فشارها برای ارتکاب تقلب، شناسایی و ارزیابی فرصت‌های ارتکاب تقلب، شناسایی و ارزیابی نگرش‌ها/ توجیه‌ها برای ارتکاب تقلب می‌باشد. شواهد و مدارک مرتبط با تقلب شامل: سودمندی انواع مختلف شواهد حسابداری برای کشف تقلب، وجود رویه مناسب برای ایجاد فرضیه‌های تقلب، مذاکره بین اعضای تیم مالی، توجه به تحریف‌های کشف شده در حسابرسی‌های پیشین، بررسی نواحی با خطر بالا، بخصوص اگر از نظر مبلغ کم اهمیت باشند، طبقه‌بندی خطر تقلب در راستای مثلث تقلب، استفاده از نسبت‌های مالی تعیین شده در مطالعات، برای پیش‌بینی تقلب می‌باشد.

۲ مقوله «ویژگی کیفی بانک، عوامل سازمانی» به منزله شرایط علی در نظر گرفته شده است که مقوله ویژگی کیفی بانک شامل: کیفیت حسابرسی، شفافیت و افشای اطلاعات (به موقع بودن افشا)، کیفیت اطلاعات حسابداری، کاهش هزینه نمایندگی، کاهش عدم تقارن اطلاعاتی، استقلال هیئت مدیره، مالکیت مدیریت می‌باشد. عوامل سازمانی شامل: توانایی درک درست از شواهد و شناسایی شواهدی ناسازگار با سایر شواهد، توانایی تشخیص عمده بودن تحریف‌های شناسایی شده، تجربه عمومی (تجربه کاری به عنوان حسابدار)، تجربه تخصصی (برای نمونه تجربه در یک صنعت خاص)، تجربه مستقیم حسابدار در برخورد با تقلب، تجربه غیرمستقیم کسب شده از طریق آموزش موضوعات مربوط به تقلب، دانش و آگاهی عمومی (مجله دانش حسابداری و حسابرسی)، دانش تخصصی، دانش جهانی (دانش کسب و کار کلی)، دانش و آگاهی در خصوص تقلب می‌باشد.

همچنین ۳ مقوله «محیط کاری مناسب، شفافیت، ویژگی‌های مالی» نیز به عنوان راهبردها تلقی می‌شوند، مقوله محیط کاری مناسب مشتمل بر مفهوم‌های رفتار منصفانه با کارکنان، محیط کاری مناسب برای کارکنان، کسب اطلاع به موقع از عملکرد کارکنان، وجود سیستم نظارتی و اقدامات انضباطی اثربخش است. مقوله شفافیت مشتمل بر مفهوم‌های تفکیک مالکیت از مدیریت، آگاهی و دانش مدیران شرکت، داشتن تجربه کافی مدیران، عدم درگیری شرکت با مسائل سیاسی، عدم مشمول مقررات‌گذاری بودن محصولات شرکت (برای نمونه از نظر قیمت‌گذاری یا توزیع آن) می‌باشد. ویژگی‌های مالی شامل: سرمایه، خطر دارایی‌ها، سودآوری، نقدینگی، نسبت سنجش ریسک بانک‌ها، درصد درآمدها نسبت به نوع خدمات، پراکندگی جغرافیایی، مالکان نهادی، مالکان حقیقی، تمرکز مالکیت، انطباق روش‌های حسابداری با استانداردهای بین‌المللی می‌باشد.

از میان دیگر مقوله‌ها، ۴ مقوله «آموزش و یادگیری، کنترل‌های داخلی، عوامل انگیزشی، فراهم سازی شرایط اجرا» به منزله بستر در نظر گرفته شده که به ترتیب مقوله آموزش و یادگیری مشتمل بر مفهوم‌های آموزش کسب مهارت‌های استقلال و بی‌طرفی، آموزش اهمیت استقلال در فرآیند گزارشگری، آموزش حسابداران به منظور اطمینان از آگاهی مسئولیت خود در ارتباط با تقلب، آموزش حسابداران در رابطه با شناسایی عوامل خطر تقلب و چگونگی وقوع تقلب، آموزش حسابداران جهت آشنایی با کنترل‌های داخلی بااهمیت و اساسی می‌باشد. مقوله کنترل‌های داخلی مشتمل بر مفهوم‌های حمایت از حسابداران، آگاهی نسبت به شرایط موثر بر عملکرد حسابداران، وجود کنترل‌های داخلی اثربخش، وجود سیستم کنترل کیفیت اثربخش، وجود سیستم نظارتی و اقدامات انضباطی اثربخش، کسب اطلاع به موقع از عملکرد حسابداران می‌باشد. مقوله عوامل انگیزشی مشتمل بر مفهوم‌های وجود

طرح‌های تشویقی اثربخش، انتظار بررسی و بازرسی توسط نهادهای ناظر، داشتن فرآیند مناسب برای استخدام حسابداران، داشتن امنیت شغلی حسابداران، دادن حقوق و مزایای مناسب و معقول به حسابداران، رفتار منصفانه با حسابداران می‌باشد. مقوله فراهم سازی شرایط اجرا مشتمل بر مفهوم های وجود محیط کاری مناسب برای حسابداران، بزرگ شدن اقتصاد حسابداری، دسترسی حسابداران به بانک‌های اطلاعاتی، داشتن ابزار کافی برای حسابداری، به کارگیری اشخاص با صلاحیت حرفه‌ای، سرمایه‌گذاری کافی در حسابداری و مالی، وجود فرهنگ پاسخگویی و پاسخ‌خواهی می‌باشد.

از میان دیگر مقوله ها، ۳ مقوله «عوامل قانونی، پشتیبانی دولت، متغیرهای اقتصادی» به منزله شرایط مداخله گر در نظر گرفته شده است که به ترتیب مقوله عوامل قانونی مشتمل بر مفهوم های محیط اقتصادی سالم، وجود نهادهای نظارتی مستقل، وجود ضوابط و مقررات در رابطه با اقدامات انضباطی و مجازات‌های اثربخش، اطلاع‌رسانی نهادهای نظارتی در خصوص موارد تقلب رخ داده، قوانین و مقررات پیچیده، قوانین و مقررات متعدد و زیاد، عدم تغییر مکرر قوانین و مقررات، الزامات جدید قانونی و حسابداری می‌باشد. مقوله پشتیبانی دولت مشتمل بر مفهوم های رشد تولید ناخالص داخلی، میزان مالکیت در اختیار دولت، شرایط اعتباری می‌باشد. مقوله متغیرهای اقتصادی مشتمل بر مفهوم های نرخ رشد ارز، نرخ سود تضمین شده، نرخ تورم، میزان رقابت، میزان تمرکز، سهم بازار می‌باشد.

در نهایت، دو مقوله «بالندگی سازمانی و کارایی و اثربخشی» نیز به منزله نتایج و پیامدهای حاصل از ارائه یا طراحی یک الگوی ساختاری «طراحی مدل سلامت مالی در بانکداری دیجیتال» در نظر گرفته شده اند. به ترتیب مقوله بالندگی سازمانی مشتمل بر مفهوم های سطح اهمیت در حسابداری، مستندسازی مناسب، مشاوره با مدیران و کارشناسان ویژه تقلب برای تصمیم‌گیری و ارائه نتایج، استفاده از کارشناسان مانند کارشناسان حقوقی و فناوری اطلاعات، استفاده از دستورالعمل روشن برای ارزیابی خطر تقلب، کشف تقلب و نحوه برخورد با آن، قابل دفاع بودن گزارش حسابداری می‌باشد. مقوله کارایی و اثربخشی مشتمل بر مفهوم های وجود سازوکارهای حاکمیت شرکتی اثربخش، وجود کنترل‌های داخلی اثربخش، وجود کمیته حسابرسی اثربخش، وجود واحد حسابرسی داخلی اثربخش، عدم توانایی مدیریت برای زیر پا گذاشتن کنترل‌ها، وجود سیستم حسابداری و گزارشگری مالی مناسب می‌باشد.

با توجه به نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل ها می توان پیشنهادهای زیر را بیان نمود:

(۱) بر مبنای نتایج حاصله و ضرایب مسیر مقوله ها و مفاهیم مدل پیشنهادی توصیه می شود در غالب یک طرح مبسوط و جامع، تلاش شود تا سلامت مالی در بانکداری دیجیتال در مرکز توجه قرار گیرد و تاکید خاصی بر روی آنها صورت پذیرد. با توجه به اهمیت ساختار مدیریت در بانکداری دیجیتال، الگوهای صحیحی برای فرآیند انتخاب اعضای هیئت مدیره و مدیریت ارشد طراحی گردد و ارزیابی سالیانه‌ای از عملکرد مدیران صورت پذیرد و سود در کنار شاخص‌های رشد و سلامت مالی بانکداری دیجیتال در نظر گرفته شود که از مدیریت سود جلوگیری و یا حداقل کاسته شود.

- ۲) همچنین پیشنهاد می‌شود علاوه بر وجود کمیته حسابرسی داخلی و کمیته ریسک، کمیته حاکمیت شرکتی، که راهبرد و دستورالعمل اجرایی حاکمیت شرکتی خود را داشته باشد ایجاد گردد، به گونه ای که اعضای کمیته حاکمیت شرکتی توسط نهادهای نظارتی پایش گردد.
- ۳) همچنین توصیه می‌شود به طور کاملا تخصصی و برنامه ریزی شده بر روی زیر ساخت های اداری بانکداری دیجیتال و پتانسیل های موجود و همچنین تکنولوژی های موجود در حوزه مربوطه بصورت توامان سرمایه گذاری لازم صورت پذیرد.
- ۴) تغییر و تحولات در عرصه سلامت مالی از جمله سازمان های دولتی که سال های اخیر رخ داده است، بسیاری از سازمان ها را تحت تاثیر قرار داده است. نهادهای فعال در این عرصه نیز از این قاعده مستثنی نبوده است، لذا پیشنهاد می گردد با برنامه ریزی های عملیاتی تدابیری در جهت همسو نمودن یا هم افزایی این نهادها اتخاذ گردد.
- ۵) همچنین نتایج حاصله موید آن است که ویژگی های فردی حسابدار، نظارت و کنترل، شواهد و مدارک مرتبط با قلب به عنوان یکی از کلیدی ترین عوامل، نقش بسیار اثرگذاری در سلامت مالی در بانکداری دیجیتال دارند. لذا پیشنهاد می گردد در سطوح بالای سازمانی نهادهای فعال مربوطه به این عوامل توجه بیشتری صورت پذیرد.
- ۶) همچنین پیشنهاد می شود مدیران سازمان ها همه تلاش خود را بکار بندند تا با استفاده از نیروی انسانی اثربخش، سیاست ها و برنامه ها، تدوین استراتژی محتوا؛ تمرکز ویژه روی سلامت مالی در بانکداری دیجیتال؛ در فرایندهای سازمانی داشته باشند تا دستاوردهای اثربخش تری کسب کنند.

فهرست منابع

- ابوسعیدی مقدم، صالح؛ عباس پور، عباس، تقوی فرد، محمدتقی و نرگسیان، عباس. (۱۴۰۰). ارائه مدل سلامت نظام مالی به منظور پیشگیری از اختلاس و ارتقای سطح اعتماد عمومی در بانک های ایران. فصلنامه مدیریت سرمایه اجتماعی، دوره: ۸، شماره: ۴.
- اسلامی کنفی، محدثه؛ کاظمی کنگورابی، آریانا، رحیمی، الین، عبادتی، آیدا، شهری پور، مهنا و احمدی نژاد، زینب. (۱۴۰۲). بررسی بهبود مدیریتی بانکداری الکترونیکی در قرن حاضر، دومین کنفرانس بین المللی پژوهش در حسابداری، مدیریت، اقتصاد و علوم انسانی.
- ذالبیگی دارستانی، حسام. (۱۳۹۳). «عوامل موثر بر ثبات در شبکه بانکی»، پژوهش های پولی بانکی. سال هفتم، شماره ۲۰، صص ۳۲۷-۳۰۷.
- رضایی، فرزین و گلدوز، مهدی. (۱۴۰۱). «مقایسه قدرت پیش بینی الگوهای ورشکستگی زاوگین، زیمسکی و شیراتا در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران». مدیریت توسعه و تحول، دوره سوم، شماره ششم، صص ۸۲-۶۹.

زردشتی، نسرين و اصلي زاده، احمد. (۱۴۰۱). تحليل جامع بر عملکرد و کارایی هوش تجاری در صنعت بانکداری بر اساس سلامت مالی بانکها به روش تحليل پوششی داده ای (مورد مطالعه: بانکهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار). فصلنامه پژوهش های کاربردی در مدیریت و حسابداری، دوره: ۷.

سلیمانی امیری، غلامرضا؛ حامدی، فاطمه و فرزانه کارگر، اسماعیل. (۱۴۰۰). بررسی تأخیر گزارش حسابرسی در صنعت بیمه با تاکید بر شاخص های سلامت مالی و نوسان پذیری سود. فصلنامه پژوهشنامه بیمه، دوره: ۳۶، شماره: ۴.

سمیع زاده، رضا؛ زندی، شهلا و صادق، مهدی. (۱۳۹۸). بانکداری در مسیر تحول دیجیتال و بررسی وضعیت برخی بانکهای دیجیتال در سطح جهانی. شانزدهمین کنفرانس بین المللی مهندسی صنایع، تهران، دانشگاه الزهراء(س).

طبائی زاده فشارکی، حمید؛ محمد پورزند؛ محمد ابراهیم و مینویی، مهرزاد. (۱۳۹۷). «تأثیر حاکمیت شرکتی بر سلامت مالی بانکهای تجاری ایران»، حسابداری مدیریت، دوره ۱۱، شماره ۳۸، صص ۱۲۶-۱۰۹.

فتاحی، شهرام؛ رضایی، مهدی و جاهد، طاهره. (۱۳۹۶). «تأثیر سلامت بانکی بر سودآوری بانکهای تجاری رویکرد رگرسیون پانل آستانه. راهبرد مدیریت مالی؛ س ۵، ش ۱۶، ۱۳۹۶.

کوهی مقدم، هایده. (۱۴۰۱). انتخاب روش تامین مالی بهینه در حوزه سلامت با استفاده از تکنیک های تصمیم گیری چندمعیاره. دهمین کنفرانس بین المللی حسابداری، مدیریت و نوآوری در کسب و کار، تهران.

دهمین کنفرانس بین المللی حسابداری، مدیریت و نوآوری در کسب و کار.

نعامی، عبدالله و فرید، نسرين. (۱۳۹۷). تأثیر تجربه مشتریان از تحول دیجیتال در صنعت بانکداری و عملکرد مالی آن با نقش میانجی رضایت و وفاداری مشتری مورد مطالعه: بانک ملت. فصلنامه مطالعات مدیریت و کارآفرینی ۴ (۳).

نوبخت، جواد؛ حاجی، غلامعلی، معمارنژاد، عباس و سرلک، احمد. (۱۴۰۲). شناسایی عوامل درون بانکی موثر بر بازیابی و احیای سلامت مالی بانک های خصوصی منتخب در جمهوری اسلامی ایران. فصلنامه مطالعاتی در مدیریت بانکی و بانکداری اسلامی، دوره: ۹، شماره: ۲۴.

نیک زاد خسمخی، بابک؛ پورنصیررودبهنه، مریم و خدادادحسینی، سیدحمید. (۱۳۹۹). ارائه یک مدل برای تامین امنیت مبتنی بر بلاکچین در بانکداری دیجیتالی (مطالعه موردی: بانک ملی ایران). پنجمین کنفرانس ملی مهندسی کامپیوتر و بلاک چین ایران، تهران، دانشگاه ادیبان.

نیک کار، جواد؛ همت فر، محمود و اعصامی، مریم. (۱۳۹۷). «تأثیر سرمایه‌گذاری در دارایی نامشهود در توضیح دهندگی تأثیر سلامت مالی نمایندگی در ارزش بازار شرکت». مدیریت دارایی و تأمین مالی، دوره ۶، شماره ۱، صص ۲۸-۱۱.

Adelino, M., Lewellen, K., & McCartney, W. B. (2022). Hospital financial health and clinical choices: evidence from the financial crisis. *Management Science*, 68(3), 2098-2119.

Asongu, S., & Odhiambo, N. M. (2019). Tourism and social media in the world: An empirical investigation. *Journal of Economic Studies*.

Barbarawi, N. (2022). Altering Overdraft Fee Policies to Promote Consumer Financial Health.

- Farnoush, A., Gupta, A., Dolarsara, H. A., Paradice, D., & Rao, S. (2022). Going beyond intent to adopt Blockchain: an analytics approach to understand board member and financial health characteristics. *Annals of Operations Research*, 308(1), 93-123.
- Greer, B., Robotham, D., Simblett, S., Curtis, H., Griffiths, H., & Wykes, T. (2019). Digital exclusion among mental health service users: qualitative investigation. *Journal of medical Internet research*, 21(1), e11696.
- Hossain, A., Quaresma, R., & Rahman, H. (2019). Investigating factors influencing the physicians' adoption of electronic health record (EHR) in healthcare system of Bangladesh: An empirical study. *International Journal of Information Management*, 44, 76-87.
- Jackson, P. (2022). Employee financial health comes to the fore after COVID. *Strategic HR Review*.
- Kamal, S. A., Shafiq, M., & Kakria, P. (2020). Investigating acceptance of telemedicine services through an extended technology acceptance model (TAM). *Technology in Society*, 60, 101212.
- Karim, M. R., Shetu, S. A., & Razia, S. (2021). COVID-19, liquidity and financial health: empirical evidence from South Asian economy. *Asian Journal of Economics and Banking*, 5(3), 307-323.
- Li, L., He, W., Xu, L., Ash, I., Anwar, M., & Yuan, X. (2019). Investigating the impact of cybersecurity policy awareness on employees' cybersecurity behavior. *International Journal of Information Management*, 45, 13-24.
- Nathan, R. J., Setiawan, B., & Quynh, M. N. (2022). Fintech and financial health in Vietnam during the COVID-19 pandemic: In-depth descriptive analysis. *Journal of Risk and Financial Management*, 15(3), 125.
- Tripathy, N., Wu, D., & Zheng, Y. (2021). Dividends and financial health: Evidence from US bank holding companies. *Journal of Corporate Finance*, 66, 101808.
- Van den Heuvel, S. J. (2022). The welfare cost of bank capital requirements. *Journal of Monetary Economics*, 55(2), 298-320
- Yuan, B., & Li, J. (2019). The policy effect of the General Data Protection Regulation (GDPR) on the digital public health sector in the European Union: an empirical investigation. *International journal of environmental research and public health*, 16(6), 1070.

Designing a financial health model in digital banking

Mohsen Izadi

PhD student in financial management, science and research department, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

Mohammad Hamid Khanmohammadi

Associate Professor, Department of Accounting, Damavand Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.
(Corresponding Author)

Shadi Shahvardiani

Assistant Professor, Department of Business Management, Shahr-e-Quds Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Abstract

The purpose of this research was to design a financial health model in digital banking. The research method was qualitative and quantitative. Research information was collected through interviews. The statistical population of the research included an unlimited number of experts, professors and specialists in the field of digital banking, and 21 people were selected until reaching theoretical saturation. The sampling method was in the form of a snowball, in which the interviewees were asked to introduce people who are knowledgeable about the research topic to conduct subsequent interviews. Primary data were collected through interviews. According to the methodological process, during the three stages of open coding, central coding and selective coding, firstly, the codes related to the topic were determined from the large number of primary data types; Then, in the manner of continuous comparison, a concept was extracted from several codes, and in the same way other codes were also converted into concepts until finally 109 concepts were obtained. In the next stage, some concepts were put in the form of a category so that 17 categories were obtained for this research. The findings of the research showed that 3 categories appeared as the central category, which include: accountant's characteristics, supervision and control, evidence and documents. Other categories to be presented in the visual model were placed in five categories: causal conditions (2 categories), background or context (4 categories), intervening conditions (3 categories), strategies (3 categories), consequences (2 categories). In the following, based on the indicators, components, concepts and categories of the proposed model, a questionnaire of 109 questions was compiled and based on the collected data, the relations of the proposed model were examined, and finally the results showed the significance of the relations and components of the model. had been presented.

Keywords: pattern design, financial health, digital banking, foundational data theory